

## Liszt Ferenc.

### A szegedi filharmonikusok szombati koncertje

Boldogult Nyárai Antal sok év előtt fellépett Szegeden és egy alkalommal számos dal előadása után, amikor a közönség tombolva követelt új ráadásokat, bejelentette, hogy „most egy tehetséges, fiatal költő alkotását óhajtja a közönséggel megismertetni” és előadta Petőfi Sándor „Falu végén kurta kocsmá” című költeményét úgy, ahogyan azt rajta kívül senki más nem tudta.

Önkénytelenül ez a kis jelenet jutott eszembe most, amikor a legnagyobb magyar muzsikusról próbálunk írni. Ez jut az eszembe, mivel Liszt Ferencet ma talán az egész világon Magyarországon ismerik legkevésbé.

Tudják, hogy minden idők legkiválóbb előadó-művésze volt és hangszerét, a zongorát sem előtte, sem utána más úgy nem kezelte, ismerik néhány zongorára írott művét, de hogy Liszt Ferenc ezen kívül más is volt, hogy a zeneszerzők között szimfoniával és szimfonikus költeményeivel, amely utóbbi műfajnak ő a megalapítója, ott a helye a legnagyobbak első sorában, azt csak igen kevesen tudják — Magyarországon.

Hangsúlyozom, hogy Magyarországon. Külföldön ugyanis mindenütt, ahol a zenének becsülete van, Liszt Ferenc azon a helyen áll, amely őt megilleti. Életrajzi adatait itt nem közlöm és csak azzal akarok nagy vonásokban foglalkozni, ami zenekari műveire vonatkozik.

Három hatalmas művész befolyása állapítható meg Liszt művein. Paganini virtuozitása volt az, ami arra készítette, hogy ennek a mesternek etűdjait zongorára átírja, azután Chopin, de leginkább Berlioz, a programzene megalapítója azok, különösen az utolsó, akiknek hatása Liszten érezhető anélkül, hogy önállóságának ez a legcsekélyebbet is ártaná.

Szimfoniái: Dante „Divina comoediájához” írt szimfonia és a Faust szimfonia. Ezekben megtartja a szimfonia régi zárt formáit.

Szimfonikus költeményei mind egytételesek és felépítésük minden esetben valmely költői, esetleg festői eszméhez, úgynevezett programhoz alakul.

„Ce qu' on entend sur la montagne” (az úgynevezett hegyi szimfonia) Victor Hugo egy költeményéhez készült. Ebben a műben két eszme vegyül, két hangtömeg alakul zenei egységgé. Egyfelől a természet istendicsőítő zsolozsmája, másfelől a földi ember zavaros, háborgó és önönmagával megbékélni nem tudó zsvaja.

„Orfeus” című költeménye a zene mindenható hatalmát örökíti meg egy hatalmas crescendo és decrescendóban. „Mazeppa” hatalmas realizmussal érzékelteti a halálba vágató rettenetes lovaglását. „Hungaria” című műve Magyarország szenvedéseit, a magyar küzdelmet és győzelmet örökíti meg. Különösen a harc és győzelem megjelenítésére talált Liszt gyönyörű színeket.

A „Hunok harcát” Kaulbach hasonló nevű festménye inspirálta. Gyönyörűen mutatja be ebben a műben Liszt a harc különböző fázisait, Attiát, amint terveit szövi, a küzdelmet, amelyben az elcsúszott lelkei együtt küzdenek az élőkkel és a harci zajból ki-kihallatszik a keresztényeket karakterizálni akaró „korárszerű” téma össze-összekeveredve a hunokat jellemezni akaró erősen ritmizált frázisokkal.

A szegedi filharmonikus zenekart egy szegedi zenebarát áldozatkészsége abba a helyzetbe hozta, hogy Liszt „Tasso” című szimfonikus költeményének teljes zenekari anyagát megszerezhesse és a szombati hangversenyén e műnek előadásával megteszi az első lépést az igazi Liszt Ferenc megismertetésének munkájában.

Lisztnek ez a szimfonikus költeménye a nagy költő sorsát mutatja be. A „lamento” rész (panasz) a költő szenvedéseit, a „trienfo” (győzelem) részek a költő teljes dicsőségét állítja elé.

A sok Tasso-i ismertetés között talán a legtalálóbb Molnár Antalé: „A Tasso főtémája az a zokogó, vigasztalanul leverő dallam, melyre velencei gondolások A megszabadított Jeruzsálem Tasso-eposz kezdő strófáit énekeltek. Ez a főtéma dicsőül meg a költemény végén, amit úgy értsünk, hogy szenvedése teszi halhatatlanná a költőt. Ennek a témának változatai bemutatják a költő emberi tévedéseit, az élet csábító káprázatait (menüet), amelyek közepette el kell buknia, de bemutatják egyben a költő geniusz örök dicsőségét is.”

Liszt, a szimfonikus költemények műfajának megalapítója, másban is uttörő. Nála találjuk ugyanis először a zenei vezértémát (motívumok) alkalmazását, amelyek nála ugyanolyan alappillérei a formáknak és ugyanúgy jelzik a feldolgozott eszméket, mint később Wagner műveinek legkiválóbbjaiban találjuk.

Liszt főereje az, hogy vezértémái a kitűzött programot, eszmét mindig találozva jellemzik, érzékel-

tetik. Viszont éppen ezért feldolgozás közben ezek a vezértémák csak kis mértékben változtathatók alakjukat és bizonyos mértékben merevvé, kevésbé változatosá teszik a „durchführungokat”. (Nincsen rá jó magyar szó.)

Olyan nagy Liszt ezen vezértémák alkalmazásában, hogy nem kisebb ember, mint Wagner Richard sem átalította néha Liszt zsenialitását igénybe venni úgy, hogy végeredményében Liszt tekinthető a wagneri frazeológia megalapítójának.

Mint feldolgozó művészt szintén nem szárnyaltak eddig túl. Hangszerelése egyenesen káprázatos. Egyféleképpen otthon van a drámai színek alkalmazásában, mint a küzdelem, győzelem, szerelem színeinek festésében.

## Treuga dei a nyulakkal.

(A Szeged tudósítójától.) A városi ember szívét nagy gyönyörűséggel töltik el a decemberbe lopott májusi napok, sőt azért sem haragszik nagyon, ha langyos eső hígítja sárrá az utakat, mert hát december már a fűlés hónapja lenne, a fa, meg a szén pedig olyan méregdrága és olyan szűken található az elszegényedett fákamrákban, hogy minden langyosabb nap jelentékeny anyagi megtakarítást jelent. Az utcák nedvessége beszéltelenkedik ugyan a cipők szemérmetlen hasadékaiban keresztül, de hát mit szóljon az a vörhenyvakációnak, örvendő gyermek, akivel tegnap találkoztunk a köruton kívüli részeken, amint nagy flegmával gázolt meg mezítelen lábával minden utjába akadó pocsolyát. Hála a külvárosi utcák rendezettségének, talált kályut és pocsolyát bőven.

A városi népségnek szóval nagy szolgálatokat tesz a szokatlanul enyhe december, sokan aggódalmaskodnak ugyan, hogy fagyos tavasz lesz a meleg december ára, de hát ki a bolond törődik manapság a holnapután, amikor még a holnap is olyan bizonytalan. Vannak azonban olyanok is, akik átkozzák a december langyosságát és szomorú szemekkel fürkésznek az égen zimankót és havat hozó fellegek után: a vadászok. Mert a decemberi langyos esők elorozzák a szezonból a legszebb heleteket.

Sokáig beszélgettünk Nimród egyik szegedi fiával a szegedi vadászokról és általában a vadászatról. Itt benn az ázotifa házak tömkelegében szinte meg is feledkeztünk arról, hogy a mezőkről még nem pusztult el a nyúl, a fácán, a vizek fölött kövércombu vadludak húznak nagy gágogással, az elcsendesedett tanyák körül villogó szemű rókok álálkodnak, sőt a tápéi rét körül néhány őz is éldegél még nagy békességben. Arról is majdnem megfeledkeztünk, hogy még mindig vannak olyan békés polgárok a városban, akikből a civilizáció, a kultúra sem tudott kiölni minden nomád hajlandóságot és hogy vannak még gyárak, ahol puskaport készítenek, ahol sörétet öntenek és ahol fegyvereket kovácsolnak — nem ember, hanem vadpusztítás céljaira.

Tehát vad is van bőven, fegyver, sörét, puskapor is akad, csak az időjárás nem kedvez a Nimródoknak.

— Három hete — mondotta informátorunk, aki Diana legszenvedélyesebb hívei közül való — még a puska sem volt a kezemben. A földeken nyakig erő sár van, az utak járhatatlanok és ez így tart már a szezon kezdete óta. November 18-án tartottuk az első és utolsó nagyobb társasvadászatot a tápéi réten, de a zsákmány nagyon gyenge volt. Pedig annyi nyúl van a város környékén, amennyi már hosszú évek óta nem volt. Hát hogy az ördögbe ne lenne mérges az ember. De talán, ha derült marad az idő, nemsokára felvirrad a mi napunk is.

Szegeden két nagy vadásztársaság van: a Nimródok és a tiszti társaság. A Nimródok vadászterülete a város körüli feketeföldekből, a tápéi rétből és a csengelei erdőből áll. A többi, közel 70.000 hold a tisztek birodalma. A Nimródok harmincheten vannak, a tiszti társaság tagjainak a száma meghaladja a hatvanat is. Új tagokat egyik társaság sem vesz fel.

— Így is sokan vagyunk — mondotta informátorunk, aki a Nimródok közül való —, a számunk tulajdonképpen negyven, de egy meghalt, egyet elhelyeztek és egy máshova költözött. Nimródavatás már évek óta nem volt. Utoljára Rácz Tónit avattuk fel ünnepélyes keretek

■ Mindaz, amit utódai produkáltak, csak folytatása, illetve követése annak az utnak, amit ő kijelölt és minden részletében maga is megjárta.

Köteteket lehetne és kellett volna eddig is írni a magyar zeneesztétikusoknak Lisztről és muzsikájáról, hogy lehetne hát néhány rövid sorban csak megközelítő képet is adni művészetéről?

Liszt Ferencnek, a szimfonikusnak megszólalása a szegedi filharmonikus zenekarban az idei koncertsaison egyik jelentős eseménye és kíváncsot váltott, hogy a legnagyobb magyar zenésszel a jövőben többet, sokkal többet foglalkozzunk, még pedig nem a jelen sorok szerény írója, hanem az arra képességükkel és tudásukkal fogva valóban hivatottak.

Dr. Fischer Marcell.

között, de annak is van már vagy három esztendeje.

— Az új generáció tehát nem csatlakozhatik Diana istennő hódoló táborához, — vélekedtünk.

— Nem bizony. Az öreg vadászok nem engedik át a helyüket egyhamar. Olyanok, mint az Academie Française halhatatlanjai. Mert úgy áll a dolog, hogy a vadat kimélni kell, ha a szenvedélyeket nagyon szabadjára engednők, csakhamar kipusztulna a vad a határból. Szigorú szabályaink vannak így is. Egy-egy vadász hetenkint legfeljebb két nyulat teríthet le és egy fácánt, de abból is csak kakast. A fácántyukot sérthetetlen mentelmi jog védi. A Nimródok nem adhatják el zsákmányukat. Ennek a szabálynak pedig az a célja, hogy megőrizzük a vadászat tiszta sportszerűségét és ne engedjük üzletié fajulni. A szabályok szigorúak, a megsértőjüket kizárással lakol, de erre még sohasem került a sor. A társasvadászatok alkalmával ejtett zsákmányból három-három darabot kapnak a tagok. A többi eladjuk a társaság javára.

Ezután a vadállományról beszélgettünk. Megtudtuk, hogy a fácánok száma örvendetesen szaporodott a tápéi réten, fogoly azonban nagyon kevés került a puskacső elé. A múlt évi kemény tél tizedelte meg a fogolyfalkákat. Róka szintén kevés van a határban, a múlt évben annál több volt. A forradalmak alatt ugyanis, amikor senki sem vadászott, nagyon elszaporodtak a város körül, de tavaly valóságos irtó hadjáratot indítottak ellene a vadászok és a vadőrök. Méreggel, veremmel, csapdával és puskával. A vadlibajárás az idén kielégítő. Pannaszkodtak is miatta a környékbeli gazdák, akiknek a Nimródok nagy méltatlankodására a polgármester — miní ismeretes — azt tanácsolta, hogy a büntetőtörvénykönyvnek a jogos magánvédelemre vonatkozó paragrafusa alapján lövöldözzék le a kártevő madarakat. A vadásztársaság elnöke a polgármester tanácsa ellen ténnyeliesen óvást is emelt, mert — úgy mond — a karikás ostorral való pattogtatás is alkalmas a vadludfalkák elűzésére. A gazdák, ha puskához jutnak, nemcsak a vadludat, hanem a nyulat is meglövik.

A vadludvadászat egyébként ma már nem nagyon kultivált ága ennek a nemes sportnak, mert — jó magyarsággal mondva — nem fizeti ki magát. Egy-egy töltny ára ma már több, mint ezer korona, egy kiló sörét ára tizezer korona, hát még a hüvely, meg a fojtás. Aztán a vadlud tolla valóságos páncél, a sörét lepattan róla, csak akkor esik le, ha nemesebb testrészen, a fején, vagy a nyakán találják. A vadász sokszor hallja a sörétek csattanását, látja, hogy a célbavett vadlud megrebben a levegőben, de aztán sértetlenül tovább reptül.

A puska szintén drága. Valaki mostanában vásárolt egy új, finom angol vadászfegyvert, hatmillió koronát adott érte. Kétféleképpen is adnak azért már használható kétszázéves. A tagsági díj a Nimródoknál kétszázéves korona, a társaság ötven mázsa búzát fizet a városnak a területért. Aztán meg minden valamire való vadásznak kocsija, lova is kell, hogy legyen, ami havonta ötszázéves koronába kerül. Tehát a vadlövés nagyon-nagyon uri passzió.

— Ki a legjobb vadász, kérdeztük végezetül informátorunkat?

Kérdésünk válasz nélkül maradt...

Nyakkendőkülönlegességek Fischer Zoltánnál, Kölcsey-utca 4.

Írógép és irodai papírok,

valamint különleges átütő papírok, boríték, tollak, tinták, ceruzák, irodai szerek gyári árban

Első szegedi író-gép Vállalatnál Keller szaküzletében szerezzük be Széchenyi-tér 8. Tel. 3-63.